A túsz

Nem szép darab *Brendan Behané*, jó darab. Csúf, ronda, mint az élet — mondhatnánk —, azoknak élete, akik színpadán vegetálnak, akikről szól. Ettől igaz. A „konyhai lefolyó" drámájának aposztrofálta az angol kritika, „a nyilvános vécé friss kloákadrámájának", bár a gúnyos elutasítás hálójából mint szög a zsákból szúr elő az *Observer* fejbólintása *A túsz* 1958-as premierje kapcsán: „az írek szerepe lett, hogy minden húsz évben előállnak egy drámaíróval, aki az angol drámát életre rúgdalja".

A rugdosó Behan nem sietett messzire élményanyagért, azon az utcán hajolt le, amerre éppen járt. Fiatal éveit javítóintézetben, börtönben múlatta, mivel maga is fegyverese volt az Ír Köztársasági Hadseregnek, s hogy teljes legyen zaklatott életének kálváriája, 1964-ben delírium tremens végzett vele, 42 éves korában. (Elnézem püffedt hajnali részegségből ocsúdó fizimiskáját a műsorfüzetben: ő az, rávallanak a darab dumaláda-figurái.) A túsz távolról sem emlékműve az IRA-nak. Többször is elhangzik benne De Valera neve, meg sok más utalás az ír szabadságharcok forrásvidékére, a cselekmény időpontjában azonban *a heroikus múlt zománca* lepattogzott az IRA-ról. S noha azóta is, például napjainkban, kamikázékat megszégyenítő drasztikus önpusztítással hívták fel magukra a világ figyelmét, éhségsztrájkolóiknak sorozatos halálbameneteléséve, valamiképpen nem sikerült igazán fölkelteniük a haladó szellemű emberiség tiltakozását — minek magyarázatára éppen Behan drámája döbbent rá. A függetlenségi háborút lezáró 1921-es békeokmány után De Valera, Írország első miniszterelnöke, lemondott, megalapította az IRA-t, majd visszatért a köztársasági párt jobbszárnyához, ismét miniszterelnök lett, az IRA pedig olyan mélyre züllött, hogy a második világháborúban például a nácikkal szimpatizált, de szabad csapatokat küldött Francónak is, s míg Churchillék Hitler ellen harcoltak, terrorakciókkal támadgatta hátba az angolokat, így akarván sikerre izzadni a maga kis ír—angol háborúját. Még 1949 után, hogy megalakult az önálló Ír Köztársaság, s a huszonhatból csupán hat megye maradt brit felségterületnek, sem adták föl az ellenállásnak szabotázsokban, terrorcselekményekben kimerülő formáját. Márpedig történelmi evidencia, efféle úton-módon *nem lehet igazságos célokért küzdeni* — messzebb ne menjünk, a Palesztin Felszabadítási Szervezet is elítéli a nevével visszaélő erőszakos megnyilvánulásokat.

A napi világpolitikának *ebben* a Prokrusztész-ágyában kell szemlélni figyelni Behan darabját a szegedi Kisszínházban. Még csak azt sem mondanám, különben nincs értelme, hiszen A túsznak van általános emberi-etikai mondandója, ha tetszik, drámasíkja, költészete, mely az aktualitások *fölött jár* — mindazonáltal az *itt és most* politikumával karöltve izgalmasabb nekünk. Annál inkább mivel nem egy kritikusa dramaturgiájának arra a sajátosságára is rávillantott, hogy figurái tulajdonképpen idegenek egymás számára, hogy a dráma *nem közöttük* játszódik, hanem *történik velük*, vagyishát nem az ősi félelemrészvétkatarzis kapillárisain közelednek a nézőhöz, hanem a modern színház nyersen sokkoló valósággláttatásával, mellbevágó totalitásával. (Az sem véletlen ha a dühöngő drámák e legdühödtebbjének keresztelő szertartása nem London szívében, a West Enden sorakozó színházakban zajlott, hanem messzi tőlük, munkásnegyedben, a külvárosban.)

A szegedi előadást *hallgatva* nehezen magyarázható hiányérzettel is küszködni, amit mindjárt a darab nyelvezete támaszt. Elhiszem a magyar fordítás recenzenseinek; *Róna Ilona* munkája korrekt; de igazából nélkülözi azt a nyelvi szubkultúrát, pontosabban az alvilági szlengnek azt a prasnya áradását, melyet a mű, s persze a szegedi előadás *képi látványa*, szennyes artisztikuma sugall. Nem elég dörzsölt, választékos argo ez, mintha mindenáron szalonképessé törleszkedné magát, s az igyekezet idővel fárasztó, hogy stílszerű legyek uncsi. (Pedig ma már nem luxus friss fordítást rendelni egy színházi premier számára.) A songbetétek versezete *(Fodor Ákos)*, és zenéje *(Mártha István)* viszont remek. S eltalált a színpadkép is, a rendező és *Szabó László* szcenikus közös munkája. Egy MÉH-telep papírosrészlegének lerakatát ömlesztették holmi békebeli pipacsbár halljába, s az egészet ötletesen berámázták: lokálhangulatot idéző *színváltós fénykerettel* futtatták körül a songokhoz, az innen ki-kilépegető színészeket a színpadi cselekményről térben és időben leválasztva. A milió pontosan azt a politikai dekadenciát árasztja, amelyben az egykor „szent és igaz ügyet már nem a szent és igaz emberek szolgálják", amelyben az *ügy maga* devalvált. Ide csöppen — mint Pilátus a Credóba — a túszul ejtett fiatal angol katona Leslie (megjelenését a hátsó ajtóból ügyesen ellenpontozza *Csiszár Imre* a garniszálló főmadamjának, gondnokának és a szolgálólánynak felhőtlen táncával), hogy ártatlanságával, szereleméhes kisfiús mentalitásával (amire *Zágoni Zsolt* néha ráérez) még szemléletesebbé tegye az ellenállási mozgalom néhai tartalma és jelen formája között feszülő távolságot. Csiszár rendezésének ereje, hogy e látszólag eseménytelen környezetben — ahol mindösszesze annyi történik, hoznak egy túszt, s a végén szíven találja egy eltévedt golyó — finom kontúrokkal tudja kirajzolni a kis cselekvéseket, s nemcsak kirajzolni, *hanem érzelmi* forr- és fagypontok köré szabályozni.

A vendégnek kijáró kötelező udvariasság nélkül is a szereplőlista élére kívánkozik *Kölgyesy György* — Kecskemétről. Katonásan szűkszavú, pattogó skótszoknyása; skótdudástul skótabb a skótoknál. Ő is beszéli, ám jelentékenyebb feladatuk okán igazán *Barta Mária* és *Mentes József* hozzák működésbe, járatják a darab generátorát, slamposan groteszk stílusát. Mely mindkettejüknek jól áll, természetesen ereszkednek szerepeikbe a szerző akár rájuk szabta volna Meg Dillon, illetve Pat kiérdemesült alakiát. Sajnos a többiek — talán az egy *Galkó Bence* nemizavaros Grace hercegnőjét kivéve — histérikusan forszírt szövegmondásukkal igencsak leegyszerűsítik a *Szakács Györgyi* jelmezeivel dekorált figurálkat. Vagy szenvedélyesre *(Szirmai Péter, Jachinek Rudolf, Karancz Katalin, Kaskó Erzsébet)*, vagy nevetségesre *(Fodor Zsóka, Szabó István)* vasalják.

Az ízléses zenei kíséretet *ifj. Nagy Imre* szalontriója szolgáltatta.

Nikolényi István

Jó tanácsok, észrevételek a mindennapi élet kedves jelenségeiről, híradás arról, hogyan dolgoztak a diákok és a szokás szerinti illetékestől érkező válaszok, ám ezúttal a szokástól el is térünk. Mert mellékelni fogjuk azt a választ, amelyet a válaszolónak küldtek. Na és a sárguló ősz örökzöldje, a fűtés, és miután a melegben jól érzik magukat: a csótányok. A múltkorában óvatos mejegyzéssel kísért levélben magánügynek vélte egyik olvasónk, s bizony kiderült, szomorú közügy az. Hogy mivel irtsuk őket, lassan tudni véljük, s hogy ez mennyi mindenkit foglalkoztat, arra példa, hogy úgy elszaporodtak ezek a levelek, akár a csótányok, amelyek ellen írták. Bízunk benne, hogy az utolsót közöljük.

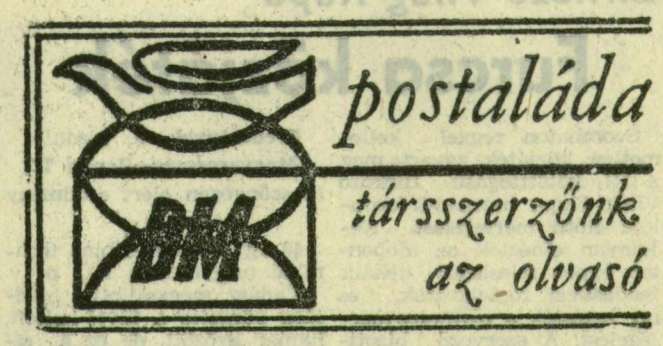

Irtózat

Már minthogy csótányirtózat. Irtsuk már azokat a jószágokat! Tudunk már bórsavról és arról, amitől ugyan idegenkedünk, de *Fődi Béláné* (Tarján 713.) arról számol be, hogy igenis olcsó, és sikerrel alkalmazott módszer a „nagyüzemi" bogárirtás, csakhát tényleg nagyüzemi legyen. Közelebbről ez azt jelenti, hogy természetesen nem sokat ér, ha egy-két lakó elszánja magát e művelet igénybevételére, a többi pedig — mindegy milyen okból — elzárkózik.

Abban az esetben viszont, ha egy társasház minden lakásában megfordulnak a permetező szakemberek, feltétlenül hosszabb időre megszabadulnak a lakók a kellemetlen társbérlőktől.

Temető és garázsok

Egyik kedves olvasónk négyoldalas levelében többek között felháborodva emel szót, az ellen a Postaládánkban leírt javaslat ellen hogy szüntessék meg a gyevi temetőt. Lényegében ha nem is ugyanezt írja, de sokban kapcsolódik hozzá *dr. Dobos László* (Tarján széle 5/B), aki szót emel a Gyevi temetőt szegélyező fasor elpusztítása ellen. Mint írja, a múlt vasárnap a fasort a két végén irtani kezdték azzal az indokkal, hogy a temető szélén garázssor épül, és a fák ezt akadályozzák. A környezet védelmében emelt szót a környék lakóival egyetértve olvasónk, s nem csupán a fák kivágása, hanem a garázsok odatelepítése is — úgy érzi — sérti a nyugalmukat.

Figyelmesség

Akár azt is írhattuk volna címként, hogy nem kerül sokba. Mármint az, hogy a kötelességünk teljesítése közben nem csupán a hivatalos teendőket végezzük, hanem néhány „lelkünkből fakadt" jó szóval is figyelemre méltatjuk azokat akikért vagyunk. Körülbelül ez a lényege *Kiss Tamásné* (Budapest, József körút 25.) levelének, amelyben az effajta apróságokról ad hírt. Nővérével a Hajnóczy utcai Tiszavirág zónázóba mentek ebédért, s megfigyelték, milyen kedvesen, figyelmesen törődnek a konyhánál sorban álló idős emberekkel, s az üzlet vezetőnője elbeszélget velük, segíti őket. Egy másik, budapesti olvasónk számára ugyancsak kellemes epizód volt, hogy az egyik 17-es autóbuszon november 16-án a fiatal génkocsivezető nemcsak üdvözölte kedves utasait, hanem köszöntötte az aznap Szilvia-napot ünneplőket. Hogy ezt megírta Budapestről, bizonyára azt jelzi talán ebben „tudunk" idelenn a végeken.

Cukrot a sebre

Időnként új és új gyógymódokról ad hírt a sajtó, mint azt egy olvasónk (*Deme Imréné*, Tarján 502/A) is észrevette. Az új hír az új gyógymódról nem új — mármint az, hogy a Buenos Aires-i Alvear kórház orvosai új gyógyszert fedeztek fel, a sebek genynyesedésének megakadályozására. A Magyarországból kiollózott cikk „nagy felfedezése" a közönséges porcukor. Hogy pedig ez nemcsak afféle hírlapi cukorkacsa, azt valójában olvasónk cáfolata bizonyítja legjobban. A most újnak írt gyógymódot Deme Imréné szerint valójában már az ötvenes években alkalmazták a szegedi sebészeten. Ismerősétől, *Varga Imrénétől* hallotta, hogy combsebe hosszú idő után csak akkor kezdett gyógyulni, mikor kezelőorvosa vastagon beszórta porcukorral. A cukornak a baktériumszaporodást gátló hatását ezek szerint már nálunk is felismerték és alkalmazták, ám, hogy azóta ehhez a módszerhez hányszor nyúltak titok. Ezek után könnyebb lesz a gyógyítás, ha a sebesülthöz közelebb van a fűszerüzlet, oda menjen.

Rókus 310

Vagyis másik nevén Csongrádi sugárút 124. számú ház felügyelője, *Deák Istvánné* írja panaszlevelében, hogy áldatlan állapotokat eredményez a csapadékos időjárás, környékükön. Mint írja, a ház előtt gyalogjárdájuk nincs, az út, ahol közlekednének, sártengerben van. Az ok, hogy a körtöltés és az út közötti részre hordják már tavasz óta a szemetet és a földet, hogy feltöltsék a területet. A lakók többször összeszólalkoztak már a sarat kerekükön odahordó gépkocsik vezetőivel, a DÉLÉP és a vállalatnak bérmunkában földet szállító Volán sofőrjeivel. Hiába takarítják nap mint nap, semmi eredmény legföljebb ha nem esik az eső, és kiszárad az út, akkor meg elviselhetetlen porfelhő keletkezik. Most legföljebb ezt úszták meg. Szeretnék tudni, nem lehet-e másképp, és egyáltalán mikor lesz már ennek vége?

Diákok őszi munkán

Ilyenkor, ősszel sok szó esik arról, hogy egyrészt a mezőgazdaság betakarítási gondjait enyhíteni, másrészt ismerkedni a fizikai munkával kijárnak a diákok a környező nagyüzemekbe őszi munkára. A *Tömörkény gimnázium* második osztályosai a zákányszéki Homokkultúra Tszben voltak az idén. Róluk szól P. É. tudósítása: „A szervezés még kora ősszel kezdődött a téesz és az osztály KISZ-titkára között. A diákok munkája a lehullott alma felszedése volt. Vödrökbe rakták, konténerbe halmozták, a pótkocsis traktorok pedig hordták a téesz hűtőházába. Gyorsan teltek a konténerek felnőttként dolgozott az osztály. Noha pedagógus nem volt velük, a diákok fegyelmezetten, komolyan munkálkodtak, s a vártnál hamarabb be is fejezték. Reggel nyolc órától délután kettőig dolgoztak, a téesz autóbusza szállította őket. A diákok egy kollektíven végzett munkanap örömeivel, fáradalmaival, munkafogások tapasztalataival tértek haza. Tíz nap múltán a munkabér is jelentkezett. Sokrétű feladatai közben szakított időt a mezőgazdász, hogy személyesen hozza el. Harminc névre szóló borítékban a diákszorgalom eredménye. A legfürgébb tanulók 215 forint boldog tulajdonosai. Az osztály kereseti átlaga 145 forint."

Válaszol az illetékes

November 14-i számunkban *Tervezési hiba volna* című olvasói levélben a DÉLÉP munkájával kapcsolatban közöltünk észrevételeket. *Heim János* termelési igazgató a következő választ küldte: „A DÉLÉP garanciális kötelezettségének eleget téve — 1982. május 28-án a munkálatokat befejezve — lecserélte Rókus városrész 318—320. jelű épületekben a fűtőtestek egy részét. Ezzel tehát már május 28-án adott volt mind a 90 lakás panaszmentes fűtésének lehetősége. A lakók panaszbejelentéseit még megelőzve kértük a Szegedi Városgazdálkodási Vállalatot, hogy a fűtési idény kezdete előtt végezzék el. nemcsak e három épület hanem az egész Rókus városrész távfűtő hálózatának hőközpontjainak szabályozását. Az SZVV 1982. november 2-án hatékonyan elkezdte és november 12-én befejezte a szabályozást. A Rókus 318—320. jelű épületeknél a fűtési panaszok az épületekhez csatlakozó távfűtő vezetékben bekövetkezett dugulás következménye volt. A dugulást 1982. november 15-én a távhőszolgáltató SZVV megszüntette, a fűtés beindult és megfelelő."

Egy lakásfelújítás kálváriája derül ki azokból a levelekből, amelyek hozzánk *dr. Sárközi István* (Székely sor 11/A) és *Kószó József* IKV-igazgató aláírásával érkeztek. Előbbi írója korábban Postaládánk hasábjain közölte panaszát, amelyre intézkedtek a vállalat szakemberei, majd ezt követően az ingatlankezelő vállalat igazgatója az alábbiakat írta: „Épületfelújítási ügyben küldött levelére válaszolva közöljük hogy a lépcsőházi pvc-burkolat javítását 1982. december 31-ig végzi el vállalatunk. Lakásában a szükséges nyílászárók javítása, festése — az 1982. október 22-én kelt bejelentése alapján — elkészült. A szőnyegpadló cseréje műszakilag nem indokolt, esztétikai kifogás miatt azt nem cseréljük. A Székely sor 11. sz. alatti épület lakásbérleményeiben szőnyegpadlócserét nem tervezünk. A felújítási munkák elhúzódása a vállalatnál folyó más munkaterületre történő átirányítások miatt következtek be, amiért is a ház lakóinak szíves elnézését kérjük." Az illetékes válasza még a panaszos is írt. Többek között azt, hogy a lapban megjelent közlést követően mintegy két-három hét múlva megjelent egy asztalos, és két nap alatt elvégezte azt a munkát, amelyet egy egész brigádnak kellett volna a nyáron. Emellett vitatja, hogy más területre „átirányítás" miatt késlekedett a munka hiszen többször volt szemtanúja annak, hogy a hozzá — más munkára — kiküldött dolgozók órákat üldögéltek munka nélkül.

Összeállította:
Igriczi Zsigmond

Szeszmentes bisztrót!

A Bécsi körút és a Petőfi sugárút sarkán levő tízemeletes KISZ-társasházban levő MÉK-bisztróról van szó, és a ház 105 lakójáról, a környék jóérzésű lakosságáról, meg az egészséges életmódról is. Egyre rosszabb a helyzet. Tele van a járda a pázsit részeg emberek félreérthetetlen „nyomaival", emellett gyakoriak a hangoskodások késő éjszakáig, s az utcai ivászatok a pihenésre szánt padokon. Nem szólva arról, hogy a házba sok idegen és részeg ember bejár, a tetőteraszokon, a tizedik szinten, ahol a mosókonyhák vannak csöveznek. Hiába zárjuk a kapukat, nemegyszer betörik.

Jogilag is támadható ez a helyzet. Az üzlethelyiséget a társasház lakóitól bérli a ZÖLDÉRT vállalat, tehát mi vagyunk a gazdák, és elvárható hogy az üzletre is vonatkozzon a társasház alapító okirata, mely szigorú szabályrendszerrel védi a tulajdonostársak érdekeit! Gondolom, hogy az üzlet teremtette állapot — nem szolgálja a tulajdonostársak érdekeit! Úgy gondolom az üzlet szolgáltatási profiljába beleszólási jogunk nekünk, lakóknak is van!

Javasolnánk, hogy csináljanak egy szeszmentes presszót, hiszen ezzel mind az alkoholizmus elleni küzdelemből, mind az egészséges életmódra való nevelésből is kivehetné a vállalat a részét. Ez egyébként lassan már társadalmi feladata is lesz mindenkinek. Lehetne kihordásos diétás ebéd- és vacsorarendszert is bevezetni. Hiszem, hogy a gazdaságosságon sem esne csorba, ha jól megcsinálnák.

Ha mindezeket nem is vezetnék be, legalább első osztályú üzletté emelnék. Ennek megfelelően az italárakat is fel lehetne emelni, kulturált személyzetet, nem állandóan változó, és munkaerőhiánnyal küzdő bisztrót fenntartani, udvarias kiszolgálókkal, a haszon lenne akkor is annyi mint most, ha nem több! Ez a magasabb kulturális színvonal kizárná mindazokat akiknek magatartása ellen most panaszunk van. Amennyi forgalmat elvesztene az üzlet rajtuk jóban meg nyerné másokon az üzleti személyzet számára is kellemesebb munkahelyet teremtve!

Dr. Veress Sándor